

**PROGRAM MERYTORYCZNY
KONKURSU JĘZYKA POLSKIEGO
DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
w roku szkolnym 2015/2016**

Cele konkursu

- rozwijanie zainteresowań i uzdolnień humanistycznych uczniów oraz przygotowanie do samokształcenia,
- doskonalenie umiejętności świadomego odbioru tekstów kultury,
- kształtowanie i rozwijanie kompetencji czytelniczych,
- rozwijanie świadomości językowej oraz kultury języka,
- rozwijanie umiejętności wykorzystywania wiedzy o literaturze, kulturze i języku w analizie i interpretacji tekstów kultury,
- rozwijanie talentów twórczych uczniów,
- promowanie osiągnięć uczniów i nauczycieli.

Zakres wiadomości i umiejętności wymaganych na poszczególnych etapach konkursu

Ramowy program merytoryczny konkursu obejmuje:

- treści wynikające z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych (II etap edukacyjny w zakresie języka polskiego) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół z dnia 27 sierpnia 2012 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 977),
- znajomość tekstów kultury wymienionych w niniejszym programie,
- znajomość zagadnień omawianych w tekstach literatury pomocniczej.

Na wszystkich etapach uczeń powinien wykazać się umiejętnościami:

- odbioru, analizy i interpretacji tekstów kultury,
- posługiwania się pojęciami z zakresu wiedzy o literaturze (np.: podmiot mówiący, bohater liryczny, sytuacja liryczna, nadawca i odbiorca wypowiedzi),
- wykorzystania nabytej wiedzy językowej,
- uzasadniania, argumentowania, komentowania,
- tworzenia wypowiedzi pisemnych w następujących formach gatunkowych: list, sprawozdanie, opis, ogłoszenie, zaproszenie, notatka, opowiadanie, pamiętnik, dziennik, proste formy dziennikarskie takie jak: wywiad, felieton, notatka prasowa, komentarz, polemika, recenzja.

TEKSTY KULTURY OBOWIĄZUJĄCE NA POSZCZEGÓLNYCH ETAPACH KONKURSU

ETAP I (szkolny)

Tajemnice domu

1. Film *Magiczne drzewo*, reż. Andrzej Maleszka. Polska 2009.
2. Małgorzata Musierowicz, *Opium w rosole*, Warszawa: Nasza Księgarnia, 1990.
3. Joanna Olech, *Dynastia Miziołków*, Warszawa: Wydawnictwo Literatura, 1994 .
4. Anna Onichimowska, *Daleki rejs*, Łódź: Wydawnictwo Literatura, 2012.
5. Marcin Szczygielski, *Czarownica piętro niżej*, Warszawa: Wydawnictwo Bajka, 2013.
6. *Barwy poezji. Wiersze dla czternastolatków*, wybór i oprac. Anatol Przemysław Pijanowski, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1995 (wiersze zamieszczone w części *Ja i świat*).

ETAP II (rejonowy)

Tajemnice mojego świata

Obowiązuje znajomość zagadnień i lektur z I etapu (szkolnego), a ponadto:

1. Paweł Beręsewicz, *Warszawa. Spacerzy z Ciurkami - przewodnik familijny*, Kraków: Wydawnictwo Skrzat, 2012.
2. Nikos i Ares Chadzinikolau, *Ilustrowana księga mitów greckich*, Katowice: Videograf II, 2006 (rozdziały I-III: *Powstanie świata, Bogowie i bóstwa, Bogowie i ludzie*) lub: Jan Parandowski, *Mitologia*, Wydawnictwo Puls, 1992 lub wydania późniejsze (część I *Grecja*, rozdziały: *Narodziny świata, Bogowie olimpijscy, Bogowie światła i powietrza, Bogowie ziemscy, Królestwo morza, Królestwo piekieł, Bóstwa doli i spraw ludzkich, Bohaterowie*).
3. Guus Kuijer, *Książka wszystkich rzeczy*, tł. Jadwiga Jędryas, Warszawa: Wydawnictwo Dwie Siostry, 2012.
4. Rick Riordan, *Złodziej pioruna*, tł. Agnieszka Fulińska, Kraków: Wydawnictwo Galeria Książki, 2009.

ETAP III (wojewódzki)

Tajemnice książek

Obowiązuje znajomość zagadnień i lektur z I etapu (szkolnego) i II etapu (rejonowego), a ponadto:

1. Michael Ende, *Nie kończąca się historia*, tł. Sławomir Błaut, Kraków: Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2010, 2014 lub inne wydania (Nasza Księgarnia 1986, 1994, Siedmioróg 2000).
2. Cornelia Funke, *Atramentowe serce*, tł. Jan Koźbiał, Warszawa: Egmont Polska, 2006.
3. Jostein Gaarder, *Świat Zofii*, tł. Iwona Zimnicka, Warszawa: Wydawnictwo Jacek Santorski & CO, 1995 i wydania późniejsze (szczególnie rozdziały: *Ogród Edenu, Cylinder, Mity, Przeznaczenie, Sokrates, Ateny, Dwa kręgi kulturowe*).
4. Wisława Szymborska, *Zmysł udziału. Wybór wierszy*, Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2006.
5. Melchior Wańkowicz, *Ziele na kraterze*, Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax, 1983 lub wydania późniejsze (rozdziały: *Kiełkowanie, Czy przycinać, Rozrost*).
6. *Sekret księgi z Kells*, reż. Tomm Moore. Belgia, Francja, Irlandia 2009.

LITERATURA POMOCNICZA

1. *Informatory o sprawdzianie od roku szkolnego 2014/2015* zamieszczone na stronie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej. (www.cke.edu.pl zakładka *Sprawdzian w klasie VI*)
2. Stanisław Bortnowski, *Warsztaty dziennikarskie*, Warszawa: Stentor, 1999 (głównie: część 2., *Informacja, czyli sedno dziennikarstwa*, oraz część 3., *Publicystyka, czyli dziennikarstwo dla tych, którzy analizują rzeczywistość*).
3. Grzegorz Leszczyński, *Elementarz literacki*, Warszawa: Prószyński i S-ka, 2001.
4. Maria Nagajowa, *Sztuka dobrego pisania i mówienia*, Warszawa: Wydawnictwo Oświata, 2003.
5. Radosław Pawelec, *Przyjazna gramatyka*, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne PWN, 2005 (zagadnienia poprawnościowe zamieszczane po każdym z głównych działów książki).
6. do programu dodany jest załącznik w postaci spisu treści pozycji: *Barwy poezji. Wiersze dla czternastolatków*, wybór i oprac. Anatol Przemysław Pijanowski, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1995.

Do programu dodany jest **załącznik** w postaci spisu treści pozycji: *Barwy poezji. Wiersze dla czternastolatków*, wybór i oprac. Anatol Przemysław Pijanowski, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1995

Załącznik

Barwy poezji. Wiersze dla czternastolatków, wybór i oprac. Anatol Przemysław Pijanowski, Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1995

Spis treści

Aleksandra Olędzka-Frybesowa *Komu jest potrzebna poezja*
Wisława Szymborska *Niektórzy lubią poezję*

Dialog z tradycją

Wisława Szymborska *Chwila w Troi*
Leopold Staff *Rzęsa*
Zbigniew Herbert *Nike która się waha*
Roman Brandstaetter *Biblio, ojczyzno moja*
Jan Kochanowski *Pieśń XXV (Czego chcesz od nas Panie)*
Jan Kochanowski *Kochanowskiego przekład psalmów*
Czesław Miłosz *Przypowieść o maku*
Kazimierz Wierzyński *Biblia polska*
Juliusz Słowacki *Chodzi mi o to* (fragment *Beniowskiego*), *Lubiłem lipę* (fragment *Beniowskiego*)
Leopold Staff *Lipy*
Jerzy Liebert *Na lipę czarnoleską*
Tadeusz Chróścielewski *Pochwała drzew*
Bolesław Taborski *W Czarnolesie*
Władysław Broniewski *** *(Anka, to już trzy i pół roku)*
Jan Lechoń *Śmierć Mickiewicza*
Stanisław Baliński *Biurko Mickiewicza*
Leopold Staff *Mickiewicz*
Tadeusz Różewicz *Chleb*
Leopold Staff *Gałczyński*
Wisława Szymborska *Nagrobek*
Anna Kamieńska *** *(Ptasi domek drewniany)*
Tomasz Jastrun *Lekcje religii z księdzem Twardowskim*
Józef Ratajczak *Przypis do ojczyzny*
Bogusław Żurkowski *Wiersz dydaktyczny*
Jan Lechoń *Legenda*
Leopold Lewin *Powrót*
Kazimierz Wierzyński *Wróć nas do kraju*
Jan Pietrzak *Żeby Polska była Polską*

Ja i świat

Adam Asnyk *Do młodych*
Czesław Miłosz *Zakłęcie*
Wisława Szymborska *Allegro ma non troppo*
Jonasz Kofta *Radość o poranku*
Miron Białoszewski *Autoportret radosny*
Małgorzata Hillar *My z drugiej połowy XX wieku, Niepokój*
Jerzy Liebert *** *(Uczę się siebie, człowieku)*
Włodzimierz Słobodnik *Historia*
Wisława Szymborska *Koniec i początek*
Anna Kamieńska *Nie martw się, Drzewa*

Urszula Koziół *Nie mijaj ranku*
Wisława Szymborska *Nic dwa razy*
Jan Twardowski *Nie mogę trafić*
Czesław Miłosz *Tak mało*
Jan Lechoń *Preludium*
Czesław Miłosz *Dar*
Joanna Kulmowa *Chrystus Paryża Lizbony, *** (Zarośnięty, brudny w szmaty obuty), Czy są proste kraje*
Stanisław Ryszard Dobrowolski *Być może*
Jan Twardowski *Śpieszmy się, Żal*
Anna Kamieńska *Puste miejsca*
Leopold Staff *Nadzieja, Podwaliny, Most, Ciężar*
Ernest Bryll **** (Uczyć się być mężczyzną)*
Jan Twardowski *Podziękowanie, Mrówko ważko biedronko*
Tadeusz Kubiak *Moje włości*
Jerzy Harasymowicz *Cały mój dobytek*
Jan Pietrzak *Święte słowa*
Ryszard Krynicki *Dobroć jest bezbronna*
Urszula Koziół *W rytmie korzeni*
Jonasz Kofta *To ziemia*
Julian Tuwim *Wspomnienie*
Leopold Staff *Wspomnienie*
Jerzy Harasymowicz *Lekcja gramatyki*
Jonasz Kofta *Co to jest miłość*
Czesław Miłosz *Miłość*
Jan Twardowski *Świat, Nie ma czasu*
Małgorzata Hilar *Poziomka*
Leszek Aleksander Moczulski **** (Mówiłaś: „Kocham skowronki“)*
Julian Tuwim *Zapach szczęścia*
Władysław Broniewski *Szczęście*
Jan Twardowski *Naucz się dziwić*
Jonasz Kofta *Kiedy się dziwić przestanę, Pamiętajcie o ogrodach*
Bogdan Ostromięcki *Rzeki*
Urszula Koziół **** (Otwórzmy okno)*

Malowanie słowem

Wisława Szymborska *Miniatura średniowiecza*
Miron Białoszewski *Średniowieczny gobelin o Bieczu*
Jerzy Harasymowicz *Madonna z Kuźlowej*
Aleksandra Olędzka-Frybesowa *Madonna z Dzieciątkiem i aniołami*
Stanisław Grochowiak *Bellini „Pieta“, Breughel (II), Lekcja anatomii (Rembrandta)*
Kazimierz Przerwa-Tetmajer *W kaplicy Sykstyńskiej*
Wisława Szymborska *Pejzaż*
Jan Lechoń *Chełmoński*
Kazimierz Gliński **** (Tatulu!...)*
Jerzy Harasymowicz *Sztuka Makowskiego*
Tadeusz Różewicz *Kopytka*
Bogdan Ostromięcki *Gauguin – „Przebudzenie wiosny“*
Alina Biernacka *27 VI*
Jan Twardowski *Niebo*
Józef Czechowicz *Prowincja noc*
Julian Przyboś *Na pejzażu, Katedra w Lozannie*
Jerzy Harasymowicz *Tryptyk Madonna Małopolska, Madonna z wakacji*
Jalu Kurek *Wysoka Gierlachowska (Madonno...)*

Konstanty Ildefons Gałczyński *Piosenka o Wicie Stwoszu* (fragment poematu *Wit Stwosz*),
Mala Fuga (fragment poematu *Niobe*)
Bogdan Ostromecki *Nike*

Poezja i muzyka

Alina Biernacka *Pochwała muzyki*
Jan Kochanowski *Pieśń świętojańska o Sobótce*
Adam Mickiewicz *Mazur, Poloneza czas zacząć* (fragment *Pana Tadeusza*)
Józef Czechowicz *Ze wsi*
Jarosław Iwaszkiewicz *Obertas*
Julian Tuwim *Grante valse brillante*
Konstanty Ildefons Gałczyński *Pieśni* (fragmenty)
Krzysztof Kamil Baczyński *Sur le pont d' Avignon*
Jerzy Jurandot *Walczyk Warszawy*
Anna Kamieńska *Cisza*
Władysław Broniewski *Mazurek Szopena*
Stanisław Ryszard Dobrowolski *Odejście Fryderyka*
Leopold Staff *Zniszczenie pomnika Chopina w Warszawie, Nonsens*
Konstanty Ildefons Gałczyński *Spotkanie z Chopinem* (fragment poematu *Niobe*)
Marian Hemar *Testament Chopina*
Jerzy Hordyński *Nokturn Fis-dur Chopina*
Roman Brandstaetter *Żelazowa Wola, Peruka starego nauczyciela, Etiudy, Preludia, Śmierć Chopina*
Cyprian Kamil Norwid *Fortepian Szopena* (fragment)
Stanisław Baliński *Lustro Szopena, Ojczyzna Szopena*
Leopold Lewin *Mickiewicz słucha Szopena*
Or-Ot (Artur Oppman) *Szumi melodia jak bór niezmierny*
Jan Lechoń *Aria z kurantem*
Stanisław Baliński *Wieczorny spacer Moniuszki*
Wanda Chotomska *Śpiewnik domowy*
Antoni Słonimski *Koncert skrzypcowy*
Józef Czechowicz *Modlitwa żałobna*
Jan Lechoń *Niebo*
Jerzy Hordyński *Szymanowski*
Wanda Chotomska *Harnasie*
Jarosław Iwaszkiewicz *Kiedyś na Sycylii, Walc Brahmsa*
Jan Koprowski *Paganini*
Jarosław Iwaszkiewicz *Słota*
Stanisław Baliński *Rozmaryn*
Stanisław Ryszard Dobrowolski *Ominia mea*

Od Autora
Notatki o autorach

**PROGRAM MERYTORYCZNY
KONKURSU MATEMATYCZNEGO
DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
w roku szkolnym 2015/2016**

Cele konkursu

- wyłanianie uczniów uzdolnionych matematycznie,
- rozwijanie ciekawości poznawczej, wyobraźni matematycznej, myślenia abstrakcyjnego i rozumowania uczniów,
- wdrażanie uczniów do samokształcenia, współpracy i współzawodnictwa,
- motywowanie nauczycieli do poszukiwania i podejmowania odpowiednich metod i form pracy z uczniami uzdolnionymi matematycznie,
- promowanie szkół, nauczycieli i uczniów biorących udział w konkursie.

Zakres wiadomości i umiejętności wymaganych na poszczególnych etapach konkursu

Na wszystkich etapach uczeń powinien wykazać się wiadomościami i umiejętnościami określonymi w *Celach kształcenia – wymaganiach ogólnych* Podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu matematyka na II etapie edukacyjnym, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 30 sierpnia 2012 r. poz. 977), a także:

- biegłością w wykonywaniu działań na liczbach całkowitych i ułamkach
- odczytywaniem i interpretowaniem informacji przedstawionych w różnych formach (tabele, diagramy, tekst), a także odkrywaniem prawidłowości w nich występujących,
- prowadzeniem rozumowania, ustalaniem kolejności czynności prowadzących do rozwiązania problemu, podawaniem argumentów uzasadniających poprawność rozumowania,
- stosowaniem języka matematycznego do opisu rozumowania i uzyskanych wyników,
- wykorzystaniem pojęć, obiektów i narzędzi matematycznych do rozwiązywania problemów,
- dobieraniem modelu matematycznego do danej sytuacji,
- wyciąganiem wniosków z kilku informacji podanych w różnej postaci.

Zakres merytoryczny konkursu:

Uczestnicy konkursu powinni, na poszczególnych etapach, wykazać się wiadomościami i umiejętnościami obejmującymi wskazane treści podstawy programowej kształcenia ogólnego w części dotyczącej przedmiotu matematyka na II etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 30 sierpnia 2012 r. poz. 977) oraz wskazanymi wiadomościami i umiejętnościami poszerzającymi treści podstawy programowej.

ETAP I (szkolny)

Na I etapie konkursu wymagana jest znajomość wybranych treści podstawy programowej kształcenia ogólnego dla I etapu edukacyjnego¹⁾:

1. Liczby naturalne w dziesiętkowym układzie pozycyjnym.
2. Działania na liczbach naturalnych.
3. Proste i odcinki.
4. Kąty.
5. Ułamki zwykłe i dziesiętne.
6. Działania na ułamkach zwykłych i dziesiętnych.
7. Obliczenia praktyczne.
8. Zadania tekstowe.

Poszerzenie treści podstawy programowej na I etapie obejmuje następujące zagadnienia:

- własności liczb pierwszych, złożonych, parzystych i nieparzystych,
- stosowanie cech podzielności przez 4, 6, 12, 15, 25,
- znajdowanie największego wspólnego dzielnika i najmniejszej wspólnej wielokrotności dwóch oraz większej ilości liczb,
- rozwiązywanie zadań wykorzystujących własności potęg o wykładnikach naturalnych,
- kąty odpowiadające i naprzemianległe, twierdzenie o równości kątów odpowiadających przy dwóch prostych równoległych,
- stosowanie obliczeń procentowych w zadaniach osadzonych w kontekście praktycznym (obliczanie procentu z liczby, jakim procentem jednej liczby jest druga liczba, wzrost/obniżenie wielkości o procent).

ETAP II (rejonowy)

Na etapie II obowiązuje zakres wiadomości i umiejętności etapu I oraz następujące treści podstawy programowej²⁾:

1. Liczby całkowite.
2. Wielokąty, koła, okręgi.
3. Obliczenia w geometrii.

Poszerzenie treści podstawy programowej na II etapie obejmuje następujące zagadnienia:

- interpretowanie wartości bezwzględnej jako odległości na osi liczbowej,
- kąty wewnętrzne i zewnętrzne wielokąta,
- wielokąty i ich przekątne,
- wielokąty foremne,
- odbicia lustrzane, oś symetrii figury.

ETAP III (wojewódzki)

Na etapie III obowiązuje zakres wiadomości i umiejętności etapu I oraz II, a także następujące treści podstawy programowej³⁾:

1. Elementy algebry.
2. Bryły.
3. Elementy statystyki opisowej.

Poszerzenie treści podstawy programowej na III etapie obejmuje następujące zagadnienia:

- średnia arytmetyczna liczb,
- zadania osadzone w kontekście praktycznym rozwiązywane z zastosowaniem równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą,

- przykłady przyporządkowań, zaznaczanie punktów o danych współrzędnych i odczytywanie współrzędnych punktów zaznaczonych w prostokątnym układzie współrzędnych na płaszczyźnie,
- pola powierzchni i objętości brył zbudowanych z prostopadłościanów,
- objętości graniastosłupów prostych przy danych pozwalających obliczyć pole podstawy uczniowi II etapu edukacyjnego.

LITERATURA DLA UCZNIĄ

1. Bednarczuk Joanna, Bednarczuk Jerzy, 2006, *Matematyczne gwiazdki*, Warszawa, Nowa Era.
2. Bobiński Zbigniew, Piotr Nodzyński, Mirosław Uscki, 2004, *Uczymy się myśleć poprzez rozrywkę*. Toruń, Wydawnictwo Aksjomat.
3. Dworecka Krystyna, Kochanowski Zbigniew, 1987, *Konkursy matematyczne*. Warszawa, WSiP.
4. Pawłowski Henryk, 2002, *Olimpiady i konkursy matematyczne. Zadania dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów*. Toruń, OW TOTUR.
5. Pawłowski Henryk, 2000, *Na olimpijskim szlaku. Zadania dla kółek matematycznych w szkołach podstawowych i gimnazjach*. Toruń, OW TOTUR.
6. Marianna Rosół, Elżbieta Wilińska, 2014, *Konkursy matematyczne dla szkoły podstawowej. Zbiór zadań z konkursów w województwie kujawsko – pomorskim*, Toruń, wydawnictwo Aksjomat
7. Anna Dubiecka, Marek Gawęł, 1996, *Igraszki z matematyką*, Opole, Nowik
8. Podręczniki do matematyki dopuszczone przez MEN do użytku szkolnego, przeznaczone do kształcenia ogólnego, uwzględniające podstawę programową kształcenia ogólnego na II etapie edukacyjnym.

INFORMACJA DLA UCZNIĄ DOTYCZĄCA PRZEBIEGU KONKURSU MATEMATYCZNEGO

1. Na konkurs matematyczny uczeń przynosi ze sobą wyłącznie przybory do pisania i rysowania: pióro lub długopis, ołówek – przeznaczony jedynie do rysowania, gumkę, linijkę, ekierkę, kątomierz i cyrkiel.
2. Na konkurs nie wolno przynosić i używać kalkulatorów oraz żadnych urządzeń telekomunikacyjnych.
3. Podczas konkursu nie wolno korzystać z tablic matematycznych, książek, notatek, itp.

¹⁾ Rozp. MEN z 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego, II etap edukacyjny, p. 1-5 oraz 12 i 14.

²⁾ *Ibidem*, II etap edukacyjny, p. 7 – 9 oraz 11

³⁾ Rozp. MEN z 27 sierpnia 2012 r. II etap edukacyjny, p.6, 10 oraz 13